

כעדשה מן השרץ מטמא (בהם – בכולם. מהם – במקצתם. הכיצד, עד שיגע במקצתו שהוא ככולו. שיערו חכמים בכעדשה שכן חומט תחילתו בכעדשה. רבי יוסי בר' יהודה אומר: כזנב הלטאה); בתו מאנוסתו, אינה מפורשת בכתוב ולמדו איסורה וענשה בגזרה שוה (הנה הנה; זמה זמה).

פרק שני; דפים יא – יג

י. א. בכמה אנשים מותר לדרוש בעריות, במעשה בראשית ובמעשה מרכבה?
ב. באלו דברים לא הורשינו להתבונן?

א. אין דורשים בסתרי עריות (= בהלכות שאינן מפורשות בתורה. עפ"י רש"י ור"ח. ומהרש"א פירש: סוד טעם איסור עריות) לשלשה אנשים, שאם אחד מהם נושא ונותן עם הרב, השנים האחרים דנים ביניהם ולא ידעו מה אומר הרב ועלולים להתיר את האסור, משום שעריות נפשו של אדם מחמדתן ומתאוה להן תמיד. ולא במעשה בראשית לשנים (כי שאל נא לימים ראשונים – יחיד שואל ואין שנים שואלים). ולא במרכבה ליחיד אלא אם כן היה אותו תלמיד, חכם ומבין מדעתו (שלא יצטרך לשאול לרב כשיסתפק לו, דלאו אורה ארעא לפרש הדברים. רש"י). ובברייתא (יג.) אמרו אין מוסרים ראשי פרקים אלא לבית דין ולכל מי שלבו דואג בקרבו. וללשון אחרת, והוא שלבו דואג בקרבו (ואינו מיקל את ראשו. רש"י). [ופרטו בגמרא (שם) עד היכן הוא מעשה מרכבה במקראות שביחזקאל, היכן מוסרים רק ראשי פרקים והיכן אין מוסרים כלל].

א. 'מעשה בראשית' פירש רבנו תם, שם בן מ"ב אותיות היוצא מבראשית ומפסוק שלאחריו. והרמב"ם (יסודי התורה ג-ד) פירש 'מעשה בראשית' – יסודות הבריאה, ו'מרכבה' – תורת האלקות. ויש מפרשים מעשה מרכבה – שימוש מעשי בשמות הקדש (ע' בפירוש רבי עובדיה מברטנורא; תוי"ט ותפארת ישראל; שערי אורה בהקדמתו).

ב. מהרש"א פירש שלאב בית דין [שלבו דואג בקרבן] מוסרים ראשי פרקים גם אם אינו בגדר 'חכם מבין מדעתו', ואילו לחכם המבין מדעתו מלמדים אותו מעשה מרכבה ממש.

ב. כל המסתכל בארבעה דברים אלו, רתוי (י"ג: ראוי) לו כאילו לא בא לעולם; מה למעלה מה למטה מה לפניו ומה לאחור. ומבואר בגמרא (יג.) שעד הרקיע (השמיני) שלמעלה מראשי חיות הקודש יש רשות לדבר, מכאן ואילך אין רשות.

דף יג

יא. האם מותר למסור דברי תורה לעכו"ם?

אמר רבי אמי: אין מוסרים דברי תורה לעובד כוכבים שנאמר לא עשה כן לכל גוי ומשפטם בל ידעום. הרמב"ם הרי"ף וטשו"ע השמיטו הלכה זו. ויש מי שכתב שלהלכה אין איסור בדבר (שו"ת באר שבע. וע' שפת אמת), אבל האחרונים דחו דעה זו ופסקו לאסור [והסבירו את השמטת הפוסקים בכמה פנים].

יש מחלקים בין תורה שבכתב לתורה שבעל פה, ויש מחלקים בין פשט הכתובים לעיון והעמקה.